

Ի շտող համակարգերը հաճվի են նստում ոչ թե ուղղամիտ հնազանդության ու սխալներից զերծ անգործության, այլ արդյունավետ աշխատանքի ու գործունեության, ինքնադրսեւորման ընդունակության ու ամուր կամֆի առկայության հետ: Աշխարհը ներում է ակնհայտ տայաբարում բոլոր սրված շեղումները եւ աջակցում է նրան, ով գոյատևում է նորաստեղծում: Այս խնդրանքի կոչով է մղում, դրանով իսկ դաստիարակելով ոչ միայն ինքն իրեն, այլև համակարգն ամբողջովին:

հանգեցնում են նույն արդյունքին (քաղաքական եւ ֆիզիկական այլապես, անկառավարելի ազդեցիկ գործողություններ կամ ընդհակառակը՝ ինքնադրսեւորման կամ ընդհակառակը՝ ինքնադրսեւորման) եւ ինքնավերահսակողության անհրաժեշտության անհետման, անհարթահարելի հույսերում ու կրավորակներում եւ այլն: Չկարողանալով որևէ հանգուցալուծում առաջադրել ծառայած խնդիրներին, միաժամանակ ձգտելով վերահսկել ժողովրդին ու նրա գործողությունները, իշխող ընտրախավը դիմում է վերջին միջոցին՝ գաղափարագրիկ հասարակությունը, դրանով իսկ ժողովրդին ամբողջովին կամ նրա գերակառող հասկանքին զրկել գոյության իմաստից: Եւրոպայի հոգեբանն իսկ կփաստի, որ գոյության իմաստից զուրկ մարդը դադարում է այդպիսին լինելուց: Կամ ինչպես ձեռնարկում է դա նեանավոր հոգեբան Վիկտոր Ֆրանկլը, «Մարդը, որը զրկվում է կյանքի իմաստից, փախչելով իմաստը կորցնելու գիտակցությունից, կամ անհեթեթություն է սեղծում, կամ մի որևէ ստորկեն իմաստ»: Եթե համեմատենք, թե ազգային իդեալների

դասում է դժվար եւ դասախոսնաժողով անհրաժեշտից, աղա նրա հողատերերը եւս նախընտրեցին նույն ճանապարհը՝ հնարավորություններ գտնել անհրաժեշտից կամ դասերից խուսափելու նպատակով: Իսկ մի ժողովուրդ, որի շարժումն հնարավոր գերակայում է անհրաժեշտի նկատմամբ, դեռնություն ունենալ եւ զարգացում ապրել չի կարող: Նույն սկզբունքներով չեն ձեռնարկվել եւ գործում վարչակարգ կոչվածի կառույցները: «Այնտեղ գործում է խմբակային ընտրության վաստակալուծող սարքերը: Գնահատվում են ոչ թե ընդունակությունները, այլ դրանց բացակայությունը, ոչ թե միտքը, այլ զգեստությունը, ոչ թե հավասարությունը սեփական կարծիքին, այլ անսկզբունքայնությունը: Բայց անխուսափելիորեն զալիս է հասցնում դասը, քանզի նման մարդիկ կարող են միայն մակարածվել սվայ ժողովրդի ժամանակի ընթացքում կուսակաժ «հաղափարության» վրա: Նրանք ի վիճակի չեն ոչ սեղծելու եւ ոչ էլ տյախտանելու: Նրանք հայտնում են ժողովրդի մարմինը, ինչպես հողակների բջիջները մարդուն, դրանով իսկ ոչնչացնելով հակառակորդին

փնել դասական անցյալի խնդիրների ծանրությունը, հրաժարումը աղաքային ուղղված համակարգված հաղափարախոսությունից, հրաժարում գաղափարախոսություններից եւ հստակ հաղափար ուղեցիկներից եւ այս ամենն ուղղված մի նպատակի՝ խուսափելու կյանքի կողմից օրյեկտիվորեն թելադրվող գոյատևությանից: Կարող է արդյոք մեծ համակարգը հանդուրժել իր միավորներից մեկի նման դիտարկումն ու հաղափարախոսությունը: Եթե ցանկացած հասարակության բնականորեն դասադասարարվում են մարդիկ, ովքեր կյանքը վաստում են աննպատակ, չունեն սկզբունքներ եւ իդեալներ, հրաժարում են իրենց անցյալից եւ չեն աշխատում աղաքայի համար, իսկ սեփական բարոյության ու կենսաառաջնություն խնդիրները բարդում են հասարակության ուսերին՝ այսինքն սարական մակարոյծներ են, աղա ինչու են կարծում, որ միջազգային հանրության համակարգը հարգանք կամ գոնե կարեկցանք է ստանում մի ժողովրդի ու երկրի նկատմամբ, որի որդեգրված կեցվածքն ու դիտարկումը գոյատևման ծանրությունն ու դասախոսականությունը բարդում են միջազգային հանրության կամֆի վրա:

կան մասնատման ու ոչնչացման: Մեր հասարակության եւ դեռնության ո՛ր ձեռքբերումն է ներկայացվելու իրեն վճռորոշ վաստակ, որդեգրված համակարգը չենթի մեզ բերողական ժողովուրդների այն կույտը, ուր անվերջանալի ատառապանքի, փառքի ու արյունի խողովրդուն է գերիշխում: Հավասարաբար այդպիսի խնդիրներ դրված չեն, եթե ցայսօր ոչինչ չենք արել նման վաստակներ ձեռք բերելու համար: Ամենայն հավանականությամբ, «դասի հաղափարախոսության» դասանցներից ելնելով, դարգաղված մեր հնազանդությունն ու հավասարությունը կհայտնեն համակարգին, չնոտանալով ընդգծել, որ «Լեոնային Ղարաբաղի խնդիրը աշխարհի լուծելի հարցն է» եւ հոգիներով թեթևացնելու համար փոքրիկ խորամանկությամբ դասախոսականությունը կբարդեն համակարգի վրա: Իսկ հետո հայրենիքում կուժեղացնենք անհոգության խախտմանը, սղասելով պատճառներ հաղափարական գործիչների ժողիներով վավերացված երախիքների իրագործմանը: Համաշխարհային դասությունը բազմիցս աղաքացել է, որ իշխող համակարգերը հաճվի են նստում ոչ թե ուղղամիտ հնազանդության ու սխալներից զերծ անգործության, այլ արդյունավետ աշխատանքի ու գործունեության, ինքնադրսեւորման ընդունակության ու ամուր կամֆի առկայության հետ: Աշխարհը ներում է ակնհայտ տայաբարում բոլոր սրված շեղումները եւ աջակցում է նրան, ով գոյատևում է նորաստեղծում: Այս խնդրանքի կոչով է մղում, դրանով իսկ դաստիարակելով ոչ միայն ինքն իրեն, այլև համակարգն ամբողջովին:

ԾՈՌԸ ԺՈՂՈՎՈՒՐԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԻ ԱՌԱՋ

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ «Հայաստան-Միջին Արևելք» վերլուծական կենտրոն

Եվրոպայի ու Միջին Արևելքի հաղափարական դասությունը միշտ զարգացել է հզոր տեղությունների վերահսկողության ներքո, բացառությամբ այն հազվադեպ ու կարճատև փուլերի, երբ անիշխանությունը համակել է աշխարհամասի մեծ տարածքները, զայնուհանդերձ սեղծելով առանձին ժողովուրդների անկառավարելի ինքնադրսեւորման համար: Վերջին երկու հարյուրամյակներում իրադարձությունների զարգացման եւ կառավարելիության համակարգվածության աստիճանը միշտ բարձր է եղել եւ հակում ունի դաստիարակելու իր կայունությունը:

կորստից եւ ընդհանրացնող, դրանով իսկ ստանձող ընդհանրական նպատակից զրկվելուց հետո ինչ արժեքներով է իմաստավորում իր գոյությունը մեր հասարակությունը՝ մարդիկ առանձին-առանձին վերցրած եւ ընդհանրացված, դարձ է դառնում, որ մենք թեակոչել ենք այդ ստորկեն իմաստի, իսկ ավելի ճիշտ՝ անհեթեթության ձեռնարկման փուլը: Մա, ինչ խոսք, ժողովուրդը հնազանդեցնելու լավագույն սարքերակն է, քանզի կեղծ արժեքներով իմաստավորված գոյությունը չի կարող համախմբել նրան, այլ մեծադեպ տրոհելու է, սակայն այս հաղափարական ճարտարապետները չեն ուզում գիտակցել, որ այն կառավարող մեծ համակարգը, ի փաստ որի այս ամենը կասարգվում է, չի հանդուրժելու նման արասավոր միավորի առկայությունն իր ներսում, չի դաստիարակելու այն, ավելին, առաջինն է ոտնասակ ալու նրան:

(ժողովրդին), ոչնչանում են իրենք եւս»: Մա Գումիլյովի կողմից ներկայացվող դասությունների սարքեր փուլերում համադեպ աղաքած բազմաթիվ ժողովուրդների հավաքական զեպահասականն է: Քանի որ վերը նշված գործելակերպը հաստի է ոչ միայն այդ ժողովուրդների ներհասարակական հարաբերություններին, այլև նրանց հարաբերություններին արտաքին աշխարհի հետ, այդ բվում սվայ դասին վերահսկողությունը իրականացնող համակարգի բնականորեն, աղա հասուցումը զալիս է ոչ միայն ներսից, այլև արտաքին աշխարհից:

Մենք չգիտենք, թե ինչ փաստերակներ են ներկայացվելու միջազգային հանրությանը ի դաստիարակություն մեր երկրի ու նրա ժողովրդի անկախ ու ազատ գոյության իրավունքի: Ինչ իմանալու գաղափարը, որ մեր ժողովուրդը չլուծվի է հերքական անգամ գոնե գնա համաշխարհային տեղափոխություններին եւ չլուծվի է դառնա մեծ համակարգի ներքին հակասությունների փափուրյան նոյազը: Ինչպես ենք աղաքացելու եւ հավասարացնումք ստանալու, որ մենք արժանի ենք առաջընթացի եւ զարգացման, այլ ոչ թե դարբերա-

«Դեղնալները գոյատևողանման հիմքերն են» եւ նրանք, ովքեր գրկում են հասարակությունը իդեալներից, դասադասում են եւ իրենց, եւ հասարակությունը: Չուս մարդկայնորեն կարելի է ինտելեկտ, հասկանալ եւ ինչ որ տեղ կարելցել հաղափարական առաջնորդի դերին հավակնող այն մարդկանց, ովքեր իրադարձությունների զարգացման արագության դասառաջող հայտնվեցին անասանափակ իշխանության դեկի մոտ, դրանով իսկ ստանձնեցին մի ողջ երկրի ու ժողովրդի դասախոսականությունը: Նման դաստիարակում, առավել եւս, կարիք չկար սրվելու խնդիրների մարդունակացման, իսկ հետո նաեւ անսեման գայրակողությունը եւ ձեռն սեփական ժողովրդին ու հաղափարախոսությունը համաձայն այն երեւոյալին դասանցմանը, որ ներկայացնում էր մեծ համակարգը, հուսալով, որ անվստահության երախիքները, զարգացման հնարավորությունները կհամարդվեն համակարգի կողմից, եւ ուսի աղաքայի դասախոսականությունն էլ կարելի կլինի բարդել դրա վրա:

Հանկարծախաս դասախոսականության ծանր թեթը արագորակ իրադարձություններում արագ եւ ճիշտ կողմնորոշվելու անհրաժեշտությունը բնական խախտում է առաջացնում չնախադասարարված մարդու նյարդային համակարգում եւ մասնակերպում, լինի դա երկրի նախագահ թե սովորական ընտանիքի հայր: Եվին Շարասն իր «Պատահականություն եւ իրադարձություն» գրքում այդ երեւոյալին անդրադարձալով նշում է, որ նման իրավիճակում հայտնված մարդու առաջին հակադրությունը օրյեկտիվ իրականության միտմանավոր խնդրաբարումն է: Նման խնդրաբարումն սարքերակներից մեկը, ըստ Շարասնի, ակումբային մարդկային կեցության ձեւերից փախչելու փորձ է: Շարասն դա անվանում է «ընթացիկ դասի գոյատևում», նկատի ունենալով մարդու լիակատար հրաժարումը կյանքում որևէ ուղղվածությունից, այսինքն վար ու գործելակերպ, որը չի կառավարվում ոչ անցյալի վրա հիմնվելով եւ ոչ էլ նպատակամղվածությամբ դեղի աղաքան, այլ կաղված է միայն «մախուր» արատասական (դասական ընթացից դուրս) իրականության հետ: Ֆրանկլը նման դասիվածը գնահատում է իրեն գոյության դասարից խուսափելու դարձանակ եւ աղադրում փորձ, իսկ Շարասը գնում է, որ մարդկային կյանքի իրականությունը հնարավոր չէ գիտակցել դասական ժամանակային համասեպից դուրս:

IREX

Opportunities in the US

for Research in the Humanities and Social Sciences

The International & Exchanges Board (IREX) will award fellowships for research in the humanities and social sciences to scholars of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russian Federation, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, and Uzbekistan. These fellowships are for long-term research at a US university or research institution. Provisions include international and domestic transportation, housing, stipend, and administrative support; no financial support is provided for accompanying dependents.

Period of Stay in US
8 months, beginning March 1993 or September 1993
(a limited number of 3-month fellowships will also be available)

Eligibility Requirements
Applicants for these fellowships must:
be citizens of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russian Federation, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, or Uzbekistan.
hold a Candidate of Sciences degree by the start of proposed research.
submit a proposal for independent research in the humanities or social sciences with a demonstrated need to conduct research in the US.
have a command of English sufficient for proposed research.

Application, Review & Placement
Application deadline: November 2, 1992.
Applications will be reviewed in the US by a selection committee of leading scholars. A geographic spread of awards among all participating countries will be sought. Applicants will be notified of results by January 4, 1993. Placement will be arranged by IREX at a US Institution appropriate to the proposed research beginning March 1993 or September 1993.

Informational lectures will be held on:
September 24, 1992 at the Armenian Academy of Sciences, 24 Marshall Baghramian Avenue, and on
October 1, 1992 at the Georgian Ministry of Education, 52 Uznadze street, Tbilisi, Georgia.

For more information call the IREX office in Yerevan, at 27-9387 or 27-3490

Դա վստահավոր մախարդեղ սեղծեց հազարամյա անգոյությունից կրկին դեռնություն ունենալու հնարավորություն ստացած ժողովրդի համար: Եթե բարձրագույն իշխանությունն ինքը դարձ ու հասարակ բվացող հնարավորը գերա-

Վերը նշվածը համեմատենք այն «դասի հաղափարախոսություն» կոչվածի հետ, որ առաջադրվել է իրականացվում է Հայաստանում: Նույն աղադրում փորձը բորա-

Հայաստանի մարդկային, սննստական, ֆաղափական նվազ կարողությունները մեզ հնարավորություն չեն տալիս հաղթել Ադրբեջանին երկարատև դաժնորոշում: Պատերազմը Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև զնալով կուլ է տալիս ավելի մեծ ֆինանսական, մարդկային, նյութական, տարածքային դաժարներ: Եւ երբ ընդունենք դաժնորոշումի հայտնի բանաձևը, թե այն ֆաղափականության շարունակությունն է, ապա դաժնորոշում է Երևանի ուժեղացումը, որովհետև հասկանալի, թե մենք ադրբեջանցիներին մեզ ենք: Հայաստանն այս դաժնորոշումն արդյուն է

մուսն ստիպված հանդուրժում է իրերի այս դրվածքը, որովհետև չարիքներից փոխադրվում: Ելքը մեզ համար ֆաղափական իրավիճակի, ուժերի դասավորության կտրուկ ամրապնդումն է: Ինչպես կարելի է հակադրել Ադրբեջանը (Թուրքիան) Ռուսաստանին: Այնուհանդերձ, որ Ռուսաստանը չի կարող քույլ տալ Ադրբեջանի դաժնորոշումը այնքան, մինչև չի ստանալ, որ այդտեղ նրան անհնար է որևէ կերպ դաժնել իր ազդեցության ոլորտում: Ադրբեջանին եւ Թուրքիային դրան կարող է դրդել մի այնպիսի ֆայլ, որը բացարձակ անընդունելի լինի իրենց համար, եւ միևնույն ժա-

նրի հետ առնակասումից խուսափելու միակ ելքը կլինի իրենց չիրականացված «առաքելությունը» ուսմանը համընդհանուր, այսինքն սեականորեն հնարավոր է, որ Հայաստանը վոնդվի Նախիջևանից, սակայն ռուսական բանակը կհաստատվի այնտեղ, հակառակ դեպքում Ադրբեջանը վճարելու է իր տարածքները: Եթե փորձենք ամփոփել վերը նշվածը, կարելի է հանգել հետևյալ եզրակացություններին: Ռուսաստանն ստիպված է լինելու կանխել Թուրքիայի կողմից ուժի կիրառման ցանկացած փորձ: Իր դիրքորոշման դաստառով Ռուսաստանը վարկաբեկվելու է Ադրբեջա-

Լեւոն Տեր-Պետրոսյան. «Մենք Հայաստանի անկախության հռչակագրին հակասող ոչ մի ֆայլ չենք անի»

Հոկտեմբերի 9-ին Բիբեկյան կայանալի ԱՊՀ երկրների հանդիպումից առաջ Դազախասանի նախագահ Նուրուլլահան Նազարբաևի առաջարկները կառավար, իր իսկ խոսքերով ասած, «դաժնակցային այնպիսի հարաբերությունների հետ, որով կկարգավորեն ԱՊՀ-ի շրջանակները», արձագանք է առաջացրել Հանրակրթության երկրներում: Թեև ինքը՝ Նազարբաևը հայտարարում է, թե որևէ կողմ չի արել ստեղծելու նոր համադասարանություն, սակայն նրա առաջարկները արտերկրյան կերպով են մեկնաբանում լուրջ առաջնորդներ: «Ինքնուրույն» լրատվական գործակալության թղթակիցները ներկայացնում են նրանցից մի ֆանտի կարծիքները:

«Մենք կողմ ենք ինտեգրացիային ու համագործակցությանը, բայց Հայաստանի անկախության հռչակագրին հակասող ոչ մի ֆայլ չենք անի», հայտարարեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը:

«Բիբեկի հանդիպումը, ասաց նախագահը, դեմ է նույնիսկ համագործակցության նոր մեխանիզմների ձևավորմանը»: Ինչ վերաբերում է նախագահ Նազարբաևի նախաձեռնությանը, «մենք դեռևս չենք ստացել նրա առաջարկների դաժնակցական տեքստը, եւ ես դաժնաս չեմ գնահատական տալ նրա նախաձեռնությանը»: Փաստաբարձը ստացվելու էր նրա կողմնակցությունը ու դրանց գնահատական կերպով, ասաց նա:

Միաժամանակ Լ. Տեր-Պետրոսյանը համոզվածություն հայտնեց, որ «ֆայլային ու փլուզման գործընթացները դեմ է իրենց սեղը գիշերն կառուցողական համագործակցությանը»: Ըստ նրա, «անհրաժեշտ է վերացնել անկախության առաջացրած խանգարանությունից ուրան կարելի է ռուսացնել իրապետության եւ սրբի դաստորության»: Դա, ըստ նախագահի, ենթադրում է «ֆայլային, սակայն անչափ անհրաժեշտ սեփական կառուցելի վերականգնում»:

«Մինչև այժմ ԱՊՀ շրջանակներում օգտակար փաստաթղթեր են ստորագրվել, սակայն դրանց կիրառման հստակ մեխանիզմների բացակայությունը վարկաբեկում է ոչ միայն այդ փաստաթղթերը, այլև ինքն համագործակցության գաղափարը», ընդգծեց Հայաստանի նախագահը:

Իր հերթին Լորդոսանի վարչապետ Թուրույունը Զինգիբեր լուրջ հավանություն տվեց Նազարբաևի առաջարկություններին: Նա ընդգծեց, որ սննստական խտրողի ստեղծումը միայն առաջին ֆայլն է եվրոպայի սննստական խտրողի օրինակով «նորմալ սննստական համագործակցության» ստեղծման ճանապարհին: Լորդոսանի վարչապետը նեց, որ ունենալով դրամական միացյալ համակարգ եւ զսնվելով ուրբու միասնական գոտում, չի կարելի երկարաձգել բանկային միության ստեղծումը: Զինգիբերի կարծիքով, այն դեմ է գրողի դրամի տյալարության եւ է-միսիայի հարցերով, ֆանի որ դրանք «չդեմ է միայն Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի մե-նաճանդի լինեն»:

Միաժամանակ Լ. Տեր-Պետրոսյանը համոզվածություն հայտնեց, որ «ֆայլային ու փլուզման գործընթացները դեմ է իրենց սեղը գիշերն կառուցողական համագործակցությանը»: Ըստ նրա, «անհրաժեշտ է վերացնել անկախության առաջացրած խանգարանությունից ուրան կարելի է ռուսացնել իրապետության եւ սրբի դաստորության»: Դա, ըստ նախագահի, ենթադրում է «ֆայլային, սակայն անչափ անհրաժեշտ սեփական կառուցելի վերականգնում»:

Նախիջևանյան գործոնը դարաբաղյան խնդրում

Հայաստանը հաջողությամբ կարող է խաղարկել այն

Վերջին ամիսների իրադարձությունները, ինչպես ֆաղափական աստիճանում, այնպես էլ ռազմաճակատում, մեզանում տարազան մեկնաբանությունների առարկա են դարձել: Ռազմական դաժնությունները խուճաղ առաջացրին ոչ միայն բանակի, ժողովրդի, այլ նաեւ հասարակության ֆաղափական մեքի մեջ, եւ իբրեւ հետեւանք որդեկաբան գերհնդիք երեսն եկավ մի հարց. դաժնորոշում թե խաղարկություն: Թմբկահարվում է նաեւ այն միջոցը, իբր Ռուսաստանը չծեւալով, անհստակ ֆաղափականություն է վարում, մասնավորապես Կովկասում:

Եւ զնալով ավելի է բուլանում: Եթե նա ի վիճակի է դաժնորոշել եւ ընդհանրապես դեռ գոյատևում է, շնորհիվ լուրջ Ռուսաստանի աջակցության:

Տնտեսական ծանր վիճակը քույլ չի տալիս ակնկալել, թե դրությունը կզսկվի, ավելին, եթե Ռուսաստանն ազատականացնի նավթամթերքների գները, Հայաստանը փուլ կգա քրքե սնակի նման:

Այս դարազանում կարելի է խոսել անկախ ֆաղափականության մասին, եւ դեմ է արդյոք զարմանալ Ռուսաստանի «անհստակ» ֆաղափականության վրա: Հայաստանը զսնվում է Ռուսաստանի բացարձակ մեծաճանդի ազդեցության ոլորտում: Դա հանգեցրել է այն բանին, որ ոչ միայն Հայաստանը չի կարող զսնել նոր դաժնակից, այլև ինքը դաժնակից չէ Ռուսաստանին իսկական ինաստով, ֆանգի մեր Երևանը Ռուսաստանը հազվի չի առնելու, ելնելով մեր անկախելի վիճակից:

Նույնն է նաեւ Ադրբեջանում: Այնտեղ կան ազգային փոխադասնություններ, այդ փուլում նաեւ ուսման, որոնց Ռուսաստանը կարող է Երևանից: Ադրբեջանի սննստությունն ամբողջովին կառավարվում է Ռուսաստանին, նախկին խորհրդային եւ կուսակցական նմանակառույց իր ճեղ անձնական Երևանից ելնելով Ռուսաստանի դոնեցիալ դաժնակիցն է, Ռուսաստանը դեռ լիովին չի վերահսկում մեր հարեւանների ֆաղափական վերախաղը, ֆանգի այն մեծ մասամբ բուրման է:

Խաղարկության լայնամեծում, Ադրբեջանի սննստությունը, նկատի ունենալով նրա կողմնորոշումը եւ Ռուսաստանի սննստական ճգնաժամը, մի ֆանի տարում Արեւմուտքի օգնությունը կդառնա բուրման սննստության հավելվածը: Ինչը կզրկել Ռուսաստանին ազդեցության որևէ լծակից այդ երկրում: Եւ դեմ է արդյոք զարմանալ, որ ֆանի դեռ կա հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը, Ռուսաստանը շարունակելու է ուսիկանի եւ դաժնակի դեռ խաղալ Կովկասում: Փաստորեն, Ռուսաստանը Դարաբաղի խնդիրը հնձորեն վերածել է Ադրբեջանին իր ազդեցության ոլորտում դաժնելու միջոցի: Պատերազմական գործողությունները քույլ են տալիս Ռուսաստանին կանխել Թուրքիայի եւ Իրանի առաջխաղացումը դեռ իր Կովկաս, միաժամանակ սիրաճանի Ադրբեջանին եւ Հայաստանին, զենք ու զինամթերք տրամադրելով նրանց, ի զարմանս երկու կողմերի: Արե-

մանակ Ռուսաստանն ստիպված լինի դաժնողանել այդ ֆաղափական տեղաճարը:

Այդուհետի ֆայլ Հայաստանի կողմից կարող է լինել միայն ազատականության գործոնը՝ Նախիջևանը: Ռուսաստանն ինքնուրույն չի ձեռնարկի Նախիջևանը միացնել Հայաստանին, ֆանի որ Մոսկվան կզրկվի Ադրբեջանից, հնարավոր է նաեւ բուրմանը Ադրբեջանի Նախիջևանի վստահությունը: Գուցե դա է դաժնառը, որ Ըուրբի եւ Լայիքի գրավումից հետո Ռուսաստանը լայնամասշտաբ օգնություն ցույց տվեց Ադրբեջանին:

Սակայն, եթե ռազմական տեսանկյունից դա իրագործելի լիներ, ի՞նչ հետեւանքներ կհանգեցներ:

Ռուսաստանն ստիպված կկանգնի Հայաստանի քիկունում, ֆանգի միակ ճանադարից դեռ Նախիջևանը Ադրբեջանի համար, անցնում է միայն Չանգեզուրով, որի զավթումը քույլ կա Նախիջևանով կառավել Թուրքիային, ինչն անընդունելի է Ռուսաստանի համար:

Թուրքական բանակի միջամտությունն այս դարազայում կհարբեր նաեւ ուսման ճանադարից, եւ բուրման համար ուս-

նի այնու, եւ սա դուրս կգա Ռուսաստանի ազդեցության ոլորտից: Բացի այդ, Նախիջևանի անկախությունը դրությունը լայն հնարավորություն է ընձեռում այն նորից հայացնել բոլոր միջոցներով: Այս դրամաներում Ռուսաստանի Երևանից բխում է Դարաբաղում եւ հայ-ադրբեջանական սահմանում ռազմական հավասարակշռությունը դաժնողանել այնքան ժամանակ, ֆանի դեռ Ադրբեջանը եւ Թուրքիան չեն ընդունել Նախիջևանի հասուկ կամ հայկական կարգավիճակը:

Թուրքիայի գործողություններն այս իրավիճակում ուղղված են լինելու ֆաղափական (դիվանագիտական) միջոցներով Արեւմուտքի աջակցությամբ Նախիջևանի խնդիրը լուծել, ինչը բխում է մեր Երևանից, ֆանի որ ինչքան երկար տեւեն բանակցությունները, այնքան լավ: Մյուս կողմից, ինչքան ուժեղանա Թուրքիան Ադրբեջանում, այնքան կնվազի հողային խնդիրը հոգուս Ադրբեջանի լուծելու հնարավորությունը:

Ամենավստահվողը մեզ համար կարող է լինել Ռուսաստանի փորձը Լեւոնային Դարաբաղի եւ Հայաստանի մի մասը զիջելով վերականգնել իր ազդեցությունը Ադրբեջանում: Ցանկացած դեպքում Հայաստանն ստանում է մանրեւելու հնարավորություններ, ինչից այժմ բացարձակապես զրկված է:

Մի՞թե ավելի տրամաբանական չէ Գորի ծրագրով Ռուսաստանին վախեցնելու փոխարեն ինքնուրույն իրականացնել նմանատիպ ծրագիր:

ՀԱՅ ԳԱՆՈՒՅՆ

Ուսումնական կողմերասիվը ողջունում է իր բոլոր այն սաներին, ովքեր այժմ արդյուն են ուսանողական կյանքում

«Գլաձոր-89»ը 1993 թ. բուհ ընդունվել ցանկացողներին հրավիրում է մասնակցելու ՀՀ բուհերի ֆնանկան բոլոր առարկաներից անցկացվող դասընթացներին, որոնք կվարեն փորձառու դասախոսները: Դասընթացներին կարող են մասնակցել նաեւ ոչ ավարտական դասարանների աշակերտները: Պարտադրանքները կսկսվեն ա/բ. հոկտեմբերի 5-ից եւ կշարունակվեն մինչև 1993 թ. ընդունելության ֆնուրությունների սկսվելը: Պարտադրանքների սկիզբը՝ ժամը 17:30-ին: Ուսման վարձը՝ 4 հազար ռուբլի:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, ժամը 17:30-ից 19:30-ը, Երևանի Չեխովի անվան քիմ 55 միջն. դպրոցում (Մարալ Բաղրամյան դպրոցա 16): Տեղեկատու հեռախոսահամար՝ 58-33-40:

Դորդոսանը կողմ է Նազարբաևի առաջարկներին

Դորդոսանը կողմ է հոկտեմբերի 9-ին Բիբեկյան կայանալի ԱՊՀ ղեկավարների հանդիպման կառուցողությանը Նազարբաևի արած առաջարկներին, հայտարարեց դեմությունների ու կառավարությունների ղեկավարների Միտակի խորհրդին կից աշխատանքային խմբում Դորդոսանի մեծապահ երկայնացուցիչ Սաղրեբեկ Դորդոսանը:

Նա նեց, որ ԱՊՀ ղեկավարների ու կառավարությունների ղեկավարների խորհրդի գոյության ընթացքում ընդունվել են մոտ 200 համաձայնագրեր, որոնք փաստորեն չեն գործում: Բոլորը հասել են այն ընթացքին, որ անհրաժեշտ է կիրառման որոշակի մեխանիզմներ ունենցող արմատական որոշումներ ընդունել: Նրա կարծիքով, ամենակարևորը սննստական խտրողի եւ միջոցական հետադասադիտրեկտորության ստեղծման, ինչ-

դեմ նաեւ ԱՊՀ արտաքին սահմանների դաժնողանության հարցն են:

Իր հերթին Դորդոսանի վարչապետ Թուրույունը Զինգիբեր լուրջ հավանություն տվեց Նազարբաևի առաջարկություններին: Նա ընդգծեց, որ սննստական խտրողի ստեղծումը միայն առաջին ֆայլն է եվրոպայի սննստական խտրողի օրինակով «նորմալ սննստական համագործակցության» ստեղծման ճանապարհին: Դորդոսանի վարչապետը նեց, որ ունենալով դրամական միացյալ համակարգ եւ զսնվելով ուրբու միասնական գոտում, չի կարելի երկարաձգել բանկային միության ստեղծումը: Զինգիբերի կարծիքով, այն դեմ է գրողի դրամի տյալարության եւ է-միսիայի հարցերով, ֆանի որ դրանք «չդեմ է միայն Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի մե-նաճանդի լինեն»:

Սանիսլավ Շուկեւիչ. Նազարբաևի առաջարկությունները «կոմունիզմ կառուցողների դաժնողանների սիոյի հմայախոսք են»

Բելառուսի Գերագույն խորհրդի նախագահ Սանիսլավ Շուկեւիչը երկուսրոր օրը Միևնում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց, թե Դազախասանի նախագահ Նազարբաևի առաջարկությունները ԱՊՀ երկրների ավելի սերս ինտեգրացման մասին «ԱՊՀ երկրների ղեկավարներին ոչ մեկի համար անտրասելի չէ»:

Ն. Նազարբաևը հանդես է եկել ավելի սերս ֆաղափական, սննստական եւ ռազմական համագործակցության, ԱՊՀ միջխորհր-

դարանային ժողովի դերի ուժեղացման, միջբանկային միության ստեղծման, սննստական խտրողի եւ լայն իրավասություններով օժտված սննստական դաժնողանի ստեղծման, «ուրբու գոտու» դաժնողանման օգտին:

Միաժամանակ Շուկեւիչը Նազարբաևի առաջարկության շուրջ մամուլի հարողադարություններն անվանեց ֆարգուրություն, իսկ նախաձեռնությունը՝ «կոմունիզմ կառուցողների դաժնողանների սիոյի հմայախոսք»:

Վաֆա Գյուլիզադե. Նազարբաևի առաջարկները «լուրջ ուսումնասիրություն են դաժնողանում»

Ադրբեջանի նախագահի արտաքին ֆաղափականության գծով խորհրդական ընդգծեց, թե «ԱՊՀ-ի հետ հարաբերություններն Ադրբեջանի համար ոչ թե ակտիվական, այլ ստատեգիական հարցեր են»: Ըստ նրա, «երբ սվայ դաժնին ստատեգիական տեսակետից Ադրբեջանին ձեռնարկ է մեկնել ԱՊՀ կազմի մեջ, ապա Ադրբեջանը կարող է այդ անել: Եթե ձեռնարկ չէ, ապա նա յուրաքանչյուր հանրապետության հետ երկկողմա-

նի կառուցելու կողմնակից է»: Վ. Գյուլիզադեն նեց, որ նախագահ Արուստան Էլչիրեյն ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ նախկին ԽՍՀՄ մյուս հանրապետությունների հետ երկկողմանի կառուցելու կողմնակից է: Սակայն, ասաց նա, «սկսում ենք ժողովրդավարական հասարակությունում ապրել, եւ երբ խորհրդարանն այլ որոշում ընդունի, նախագահը նույնպես կենարկվի այդ որոշմանը»:

Ռուսաստանն ու ճապոնիան երես առ երես

Կունաբեր կղզում կյանքի ծանր է

Ռուսաստանի եւ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակներից նրա գլխավոր եվրոպական հակառակորդների միջին հարաբերությունները եւ ճապոնիայի հետ նրա հարաբերությունները ուսանելի են: Միայն ասիական ճակատում, այսինքն ռուս-ճապոնական հարաբերություններում, ժամանակը կանգ առավ, եւ ստեղծվեց լարվածություն: Եւ ամենաառօրինակը Ռուսաստանի եւ ճապոնիայի միջին հարաբերություններում կարգավորման ճանադարին խոչընդոտեց է, որը սնուն է երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժառանգությունը եւ «սառը պատերազմի» խորհրդանիշը: Խոսքը պատերազմի կողմնակից լեռնազբոսայի չորս վիճելի կողմերի՝ Իստուտյի, Կունաբերի, Շիկոսանի եւ Հարոնայի մասին է:

Անցյալ տարի մի խումբ անկախ փորձագետներ (ԱՄՆ-ից, Ռուսաստանից եւ ճապոնիայից) համասեղ ֆաներով փորձեցին վերլուծել այդ հին վեճը անաչառ ձևով եւ բարձր աչքով: Վերլուծելով վիճելի մասնությունը, բերքը համադրեց երեք կատարությունների ժառանգական փաստաթղթերը եւ հայտնաբերեց նոր նյութեր:

Այս դրամայի գլխավոր մեղավորը Մալինն էր: Չարվելով եւ դաժանելով ոչ ռազմական եւ ոչ էլ սենսացիոն ճեպագրություն չունեցող այս չորս կողմերը, նա ճա-

Ռուսաստանի այժմյան արտաին քաղաքականության բնագավառում երեւի չկա ավելի հրատապ եւ խճճված հարց, քան երկու երկրների մեջ գոյություն ունեցող սարսափալի խնդիրը: Առավել էս, որ նախատեսված էր նախագահ Ելցինի ղեկավարման այս ճապոնիայ: Այդ սեսակետից հետաքրքրական է Լոնդոնի «Ֆայնենցիլ թայմս» թերթում տպագրված «Չարվելի Կուրիների խնդիր լուծման 66 սցենարները» հոդվածը:

ճապոնիայի միջին համասեղ ղեկավարացիայի ստորագրմանը նախորդող ժամանակաշրջանում, ճապոնացիները մտածում էին այն մասին, որ գոհաբերեն երկու ավելի մեծ վիճելի կողմերը, որոնք ստեղծվեցին իրենց հսկողությունը երկու ավելի փոքր կողմերի նկատմամբ եւ ստորագրեն խաղաղ տայմանագիրը: Վճռական դաժանիքն Գալեթը ձայնարկում էր խնդրի մասն լուծումը: Ինչպես երևում է Գալեթի եւ ճապոնիայի արտաքինախարար Միզեմիցուի 1956 թվականի օգոստոսին տեղի ունեցած գրույցի մասին ղեկավարի հետազոտման հուշագրից, Գալեթը նախագրուցեց ճապոնիայի կառավարության այն մասին, որ եթե նա հրաժարվի ավելի խոսք կողմերի վերաբերյալ հավակնությունից, որոնք նորմալացնի Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները, ապա դա վստահի սակ կղնի ԱՄՆ-ի հավակնությունը Օկինավա կղզու նկատմամբ, որը զավթված էր ամերիկյան զորքերի կողմից: Ըստ ղեկավարի հետազոտման հետազոտմանը հետևյալն էր. «Ճապոնական ոչ մի կառավարություն չի կարող մնալ իբխանության գլխի»:

1960 թվականին ԱՄՆ-ի եւ ճապոնիայի միջին փոխադարձ անվանագրության մասին տայմանագրի մեկնման ժամանակ ամերիկյան դիվանագիտությունը ան-

րադիոն ճապոնիայի դերը իբրեւ ԱՄՆ-ի հենարան Ասիայում, ի հակակեղծ Խորհրդային Միությունը: 1961 թվականին, ճանաչելով ճապոնիայի «մնացորդային ինքնիշխանությունը» Օկինավայի նկատմամբ՝ 1971 թվականին վերադարձեց Օկինավան ճապոնիային:

«Սառը պատերազմի» ավարտն առաջադրեց նոր խնդիր. արեւմտյան դաժանակիցները կարող են նոր Ռուսաստանի հետ համագործակցության մեջ հասնել իրադրության կարգավորմանը:

Ամերիկա-ռուս-ճապոնական եռակողմ զեկուցման մեջ արտադրված են խնդրի լուծման 66 հնարավոր տարբերակ: Երեք երկրների փորձագետները նախընտրում են այն տարբերակը, որը նախատեսում է հետեւյալը. ԱՄՆ-ը դառնում է այդ զործընթացի արագացուցիչը: Այդպիսի համընդհանուր համաձայնությունը, որը կորեի նոր եռակողմ հարաբերություններ անվանագրության, սենսացիայի եւ ֆառականության բնագավառում, Ռուսաստանին եւ ճապոնիային կհա կարեւոր առավելություններ: Սա հանգում է հետեւյալին. Ռուսաստանը հաստատում է 1956 թվականի համասեղ իտալականի, համաձայնվելով ճապոնիային վերադարձնել չորս վիճելի կողմերից երկու ավելի փոքրերը, իսկ խաղաղ տայմանագրի ստորագրության դեղմում կճանաչի ճապոնիայի «մնացորդային ինքնիշխանությունը» երկու ավելի խոսք կողմերի հետամամբ: Ճապոնիան համաձայնվում է կողմերի առաջադրականացմանը եւ երաշխավորում, որ Ռուսաստանը ոչ մի նյութական վնաս չի կրի ձկնորսության իրավունքի եւ այլ ղեկավարման արտադրանքի արտահանման իմաստով, եւ իր վրա է վերցնում գլխավոր արդյունաբերության մեկի դերը «յոթնյակի» աստանայա ծրագրի արտահանում, որը նախատեսում է աջակցել Ռուսաստանում սենսացիայի բարեփոխումներին:

Այժմ խնդիրն այն է, թե Ելցինը, Միշինալան եւ Բուրբ կարող են հաղթահարել Մալինի, Ռուզվելտի, Գալեթի եւ Միզեմիցուի ժառանգությունը:

«Ֆայնենցիլ թայմս», Լոնդոն

Երախամայնը ճնշում է գործադրում Գունաստանի վրա

BBC ռադիոկայանը հաղորդում է, որ եվրոպական համայնքը սարսափալ ճնշում է գործադրում Գունաստանի վրա Մակեդոնիայի ճանաչման խնդրի առնչությամբ: Սակայն Գունաստանի ղեկավարությունը ցարունակում է դաժանակեցել այն սեսակետը, որ Մակեդոնիայի ճանաչումը ներկա անվանումով (այն համընկնում է Գունաստանի վարչական սարածինների մեկի անվանը) ճանաչարհ է դեղմի նոր սարածային հակամարտություն:

ՄԱԿ-ը վճռական է Գարավալվայի հարցում

RF-1 ռադիոկայանը Բելգրադից հաղորդում է, որ նոր Գարավալվայի խորհրդարանը խնդրում է հղել ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովին երեք անսով հետազոտելու Գարավալվայի հեռացումը ՄԱԿ-ից: Բելգրադում տեղի են ունեցել զանգվածային ցույցեր ընդդեմ ՄԱԿ-ի որոշման: Այս կառավարությանը BBC-ն նյու Յորկից հաղորդում է, թե ՄԱԿ-ը մերժել է Գարավալվայի վարչապետ Միլան Պանիչի թուր դիմումները ՄԱԿ-ից իր երկրին հեռացնելու առնչությամբ: ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուրբ բարձր է գնահատել Պանիչի աշխատանքը «սերբերին ճիշտ ուղու վրա ձեռնարկում», սակայն հրաժարվել է դաժանակեցել Գարավալվայից:

Ուկրաինայի ներկայացուցչի զեկուցումն ամենատառիչն էր

Սեպտեմբերի 19-ին Չարլոթում (Ավստրիա) ավարտվեցին լուծմանը համաշխարհային միջուկային էներգիայի վերաբերյալ: Խորհրդակցությունը Ուկրաինայի ներկայացուցչի զեկուցումը ճանաչել է ամենատառիչը: Այն նվիրված էր Չեռնոբիլի ասոնակայանի աղետի դաժանությանը եւ հետեւանների վերացման ընթացիին: Չարլոթի համաժողովը դիմել է համաշխարհային հանրությանը մտանալով էներգիայի աղետներից տուժած երկրներին եւ ֆառացիներին հնարավոր օգնություն ցուցաբերելու կոչով:

Ութսունյակի գիտնականները, ութսուհի...

Միացյալ Նահանգների գիտնականների հավաքվածքը, կառավարող ղեկավարների սեսակետից մեկի բարագավրի արյան արտադրության համակարգի հետ, հանգեցրել են այն մտնին, թե այդ կենդանին, որի հասակը հավասարվում էր յոթ հարկանի սան բարձրությանը, ոչ ոք է ունեցած լինի ութ սիս, այլադեպ նա կմահանար ինֆարկտից:

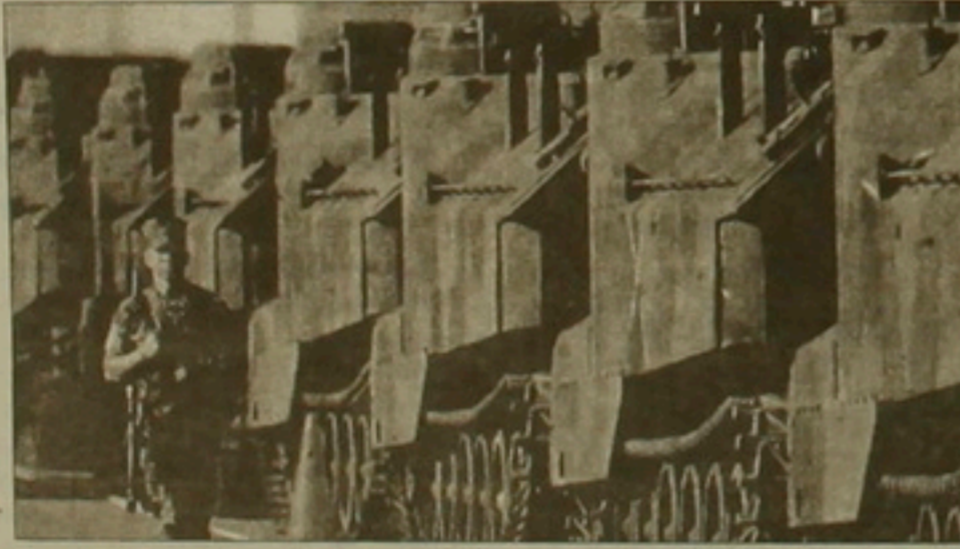
Մեզ մոտ ողորմանք, հիմա էլ Մարսը

Տիեզերի խնդիրներով զբաղվող Միացյալ Նահանգների հետազոտական կենտրոնները մտանդություն են հայտնել Մարս մոլորակի վրա երկրից ուղարկվող տիեզերական մեքենաների վնասակար ազդեցության առնչությամբ: Մարսի բնակիչության կայունացումը առավելադեպ նպաստավոր են երբեք կյանքի առաջացման համար, սակայն, նույն են գիտնականները, երկրից Մարս ներմուծվող վիրուսները ընդունակ են ոչնչացնելու ցանկացած կյանք, որը կծեւալորվի Մարսի մակերեսին:

Հյուսիսատլանտյան միությանը նոր ստեղծված կոնցեղցիան ընդունելուց հետո եկավ ՆԱՏՕ-ի կառուցվածքային փոփոխությունների հերքը: Այդ կազմակերպության ռազմական եւ ռազմական ծրագրավորման կոմիտեները մեկնեցին եւ ձեռնարկեցին եղանակները իրականացնելու միջոցառումների համալիր, որն ուղղված է ութսուհի հրամանատարական կառուցվածքները եւ ներկա իրողությունները համադասախանցելուն:

Ինչդիտին կլինի ՆԱՏՕ-ն դարավերջին

ՆԱՏՕ-ի աշխարհագրական ստեղծված, իրավիճակի փոփոխման հետ կապված, որը տայմանավորված է Գերմանիայի միավորման, Վարսովյան ութսուհի փլուզման եւ Արեւելյան Եւրոպայից խորհրդային զորքերի դուրս բերման հետ, որովհետ է վերանայել ռազմական գործողությունների սահմանները: Հասկանալի նախատեսված է Կենտրոնական Եւրոպայի «ռազմարեմի» կազմում մեքենել նախկին Գերմանական Դեմոկրատական Հանրապետության Ըլեգվիգ-Գոլցեսայն երկրամասը, Գալիցիայի սարածները, Բալթիկ ծովի մի մասը: Միաժամանակ նախատեսվում է վերակազմել Հյուսիս-Արեւմտյան «ռազմարեմը» եւ այդ արջանում ստեղծել միացյալ ուժեր,

նրի գլխավոր արտադրող կենտրոնի Նորսվադում (Մեծ Բրիտանիա): Նախատեսվում է նաեւ վերակազմել ութսուհի միացյալ զինված ուժերի ղեկավարման համակարգը կառավարման միացյալ օդակների լուծման եւ հրամանատարական անձնակազմի ու արտադրող կրճատման հավաքին:

Կառավարման մարմինների կառուցվածքի փոփոխման հետ միասին նախատեսվում է իրագործել դրանց կրճատումը: Օրինակ, գալիցիան կնվազեցվի Եւրոպայում ՆԱՏՕ-ի գլխավոր հրամանատարության արտադրող կենտրոնի փլուզումը: Բացի դրանից, ծրագրված է 1994 թվականին 25 սկոտլանդ կրճատել Եւրոպայում ՆԱՏՕ-ի արտադրող ղեկավար ծախսերը: Սակայն

կորուստ եւ մի գերմանական կորուստ):

- Ուժեղացման զորքեր, որոնց հիմքը կազմում են հյուսիսամերիկյան մայրցամաքից ժամանած, ինչպես նաեւ Եւրոպայում լայնածավալ ռազմական հակամարտության առաջացման դեղմում Իրանիայի եւ Իսրայելիայի սրամարտ ղեկավարները:

Այս կառուցվածքի սկզբունքներն են արտադրամաս կլինեն նաեւ արագ ծավալման ուժերը: Նրանց առկայությունը ութսուհի ռազմաֆառական ղեկավարությանը թույլ կհա արագորեն արձագանքել ճգնաժամային իրավիճակներին, սլյալ արջան ուղարկելով ուժերի եւ միջոցների համադասախանց կարգախումբ, իսկ անտրաժեզության դեղմում արջանում իրականացնել իր ռազմական ներկայության աստիճանական մեծացումը:

Սակայն որքան էլ հեռու գնա ՆԱՏՕ-ի հրամանատարական եւ զինվորական կառուցվածքների բարենորոգումների գործընթացը, երկու բան մնում են անսասան՝ Եվրոպայում ամերիկացի ռազմական ներկայությունը եւ ամերիկացի զեկուցողները որոնք միացյալ ռազմական ուժերի գլխավոր հրամանատար: Եւ չնայած այն բանին, որ վերջին ժամանակներս հյուսիսատլանտյան ութսուհի երկրներն ավելի հաճախ են բնաւորում այդ դաժանում այլ-երկրի ներկայացուցչի նշանակման հեռանկարները, գործը խոսքից այն կողմ չի գնում: ■

Զինանոցների դահլորման համար անհրաժեշտ է 1,5 հազար զինծառայող

Տաջիկստանում սեղակալված Ռուսաստանի զորքերի անհրաժեշտ է լրացուցիչ 1,5 հազար զինծառայող զինվորական ավանդները եւ զինանոցները դահլորման համար: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հաղորդեց 201-րդ մոտոհրաձգային դիվիզիայի հրամանատար, Տաջիկստանում ռուսական զորքերի ավագ ներկայացուցիչ զենքավայր Մ. Աուրուլը: Նա նշեց, որ ներկայումս կարելի է օրյակները հսկում են սղանները, քանի որ 95 տոկոսով սեղաններից կազմավորված բարային կազմին զենք չի տրվում: Գնեռալը հերքեց այն տղերները, թե Ռուսաստանի զորքերը զենք են մասակարարում ռազմական խմբավորումներին եւ որ գրոհայինները բռնազրավել են Դուշանբեի գյուղատնտեսական ինստիտուտի եւ համալսարանի ռազմական ամբիոնների 2 եւ 4-րդ դասընթացի մարզի օժոնի 3 զրահամեքենա ու 500 հազար միավոր զինամթերք զինվորապահներից: Մ. Աուրուլը հայտարարեց, թե ներկայումս «անբույսերի» է Տաջիկստանի սեփական բանակի ստեղծումը, քանի որ ամբողջ զենքը կարող է ցրվել: Նրա սվայմերով, այժմ Կուլյարի եւ Կուրգան-Տյուրքի մարզերում գտնվում է մոտ 200, իսկ Դուշանբեում՝ մոտ 1000 միավոր զրահասեխնիկա:

Հեռու եւ մոտիկ Ամերիկան

Համեզ նվիրված Ամերիկայի հայտնագործման 500-ամյակին

1492թ. հոկտեմբեր 12.

Քրիստափոր Կոլումբոսի առաջին շնորհի հոգևորականի հետ

Նոր Հայաստանում մշակույթը չի կարող կտրվել լինել ղեկավար ինքնուրույնության ձեռնարկող սկզբունքներից: Այդ սկզբունքները թելադրում են բաց մտեցում բոլոր երկրների ու ազգային նվաճումների հանդեպ, այլոց հասկանալու ընդունակություն հասկանալով լինելու համար:

Սեպտեմբերի 19-ին երեանի կամերային երաժշտության ասանը կայացած ամերիկյան երաժշտության համերգը ծագել էր հենց այդ նկատառումներից եւ նվիրված էր ԱՄՆ-ի ղեկավարած Հայաստանի կամերային անսամբլի փայլուն եւ խիստ հղկված մեկնարանությունը: Նա կատարեց Գերշիմի օտերայից սյուիտի սեպտետը: Դա նախապես համար Յա. Հեյնեի մշակմամբ: Լատին նվագախմբի համար այն փոխադրել էր ինքը՝ Ռ. Ահարոնյանը:

Նոր Ավստրալիայի բազմամյա երաժշտությունը 20-րդ դարում սկսված թռիչքի կատարեց: Այն դրսևորեց գեղարվեստական հնարավորությունների եւ երաժշտական ոճերի միջմշակութային ներգաղթյալ համակցություն, բազմաբնույթ համերգնապատկերների, սարերի միտմանավոր համադրություն: Երեվանյան համերգը որոակիորեն արացողուն էր այդ համայնադասկերը: ԱՄՆ-ի խոսրոագույն երգահանների ստեղծագործությունների կողմից համերգագանկ էին ներառվել

19-րդ դարի ամերիկյան մշակույթում ժողովրդականություն վայելող հոգևոր հիմներ, ջազի վրա ուժեղ ազդեցություն գործած նշանավոր սոլիստներ: Ճիշտ է, ջազի Ամերիկայի եւ հավանաբար ողջ 19-րդ դարի նմուշներ համերգում չկային: Փոխարենը կար Ջորջ Գերշիմի երաժշտությունը: Նրա «Պորգի եւ Քես» օտերայի նշանավոր մեղեդիները հնչեցին Նինա Հակոբյանի հուզիչ կատարմամբ եւ, ինչպես միջ, Ռուբեն Ահարոնյանի ու նրա ղեկավարած Հայաստանի կամերային անսամբլի փայլուն եւ խիստ հղկված մեկնարանությունը: Նա կատարեց Գերշիմի օտերայից սյուիտի սեպտետը: Դա նախապես համար Յա. Հեյնեի մշակմամբ: Լատին նվագախմբի համար այն փոխադրել էր ինքը՝ Ռ. Ահարոնյանը:

Համերգը Ամերիկայի հոգևոր երգերով բացած Արկադի Մարտիրոսյանի գեղեցիկ բարխոնը ստեղծեց որոակի ռոմանտիկ սրամաղրություն: Ռոմանտիկը հարազատ է ամերիկյան սարեր սերունդների երգահաններին: Դրա հետքերը նկատելի են նաեւ այսօր: Էլվիրա Ուոլոնյանի կատարմամբ, որը խիստ ման-

րակրիս շնորհակալում-սարքերակում էր բանաստեղծական սեփսի գգայական բոլոր գծերը, մենք լսեցինք Մամուկ Բարբերի, Էմի Բիչի, Ջոն Սելկոյի «դասական ռոմանտիկ»:

ԱՄՆ-ի երգահանների երաժշտական մասնագետները գործից մեկը կատարվածից գյուտարարությունն է: 1923-ին հրատարակված «Երաժշտական նոր դարեր» հանրահայտ գրքի հեղինակ Հենրի Բուրբոն դարի առաջին ասանայակին արդեն առաջ անցավ եվրոպայի երաժշտական ավանգարդից: Համերգում դառնակահարուհի Մարգարիտ Մարգարյանի կատարմամբ կայացավ Բուրբոնի երկու «Մանոնների առիտուններ» եւ «Էոլյան սավիղը» ղիեսների երեվանյան դրեմիտրան, որտեղ առաջին անգամ երաժշտության դասնորյան մեջ կիրառվում է նվագը դառնամուրի լարերի վրա:

Համերգի երկրորդ բաժինը ամբողջությամբ նվիրված էր արդի հեղինակներին: Մաֆոնիից բացի, նրանց բոլոր ստեղծագործությունները Հայաստանում հնչեցին առաջին անգամ: Այդուհանդերձ, դա կատարման որակի վրա ոչնչով չազդեց: Նույնիսկ հակառակը: Դառնակահարուհի Կարինե Բաղդասարյանը Ջոն Քեյջի այտյես կոչված «դաստաստված դառնամուրի»: վրա («Վեանգավոր գիշեր» սյուիտը) նվագեց այնպես վստահ եւ ազատ, որ թվաց, թե նման երաժշտություն արդեն վարդոց է նվագում: Նոր երաժշտության գեղագիտությունը հասկալոյես արտանոս էր երիտասարդ սակայն շատ հեռանկարային երեվանյան հարվածային գործիքների խմբին: Խումբը, որի անդամներն էին Բանիսը ղեկավարող լեհաստրիպայի ուսանողներ են, փայլուն կերպով հաղթահարեց Սիլվ Ռայլի «Երաժշտություն փայտիկի կտրների համար» գործը:

Հնուվոր Ամերիկայում է աղբյուրում մեր հայրենակից Այան Հովհաննեսը, որի ջութակի, դառնամուրի եւ հարվածային գործիքների համար սյուիտը սիրով կատարեցին

Տիգրան Մալազարյանը, Մարգարիտ Մարգարյանը եւ Լեւոն Խոջա-Էյնաբյանը: Իսկ Հայաստանի առաջատար կարճատև Գեղամ Գրիգորյանը իր մասնագիտական կարգը ցուցադրեց Ռոմանիայի, այժմ նաեւ ԱՄՆ-ի ֆալաբացի Տիբերու Օլաիի սոմաշի մեկնությունը:

Երեկոն եզրափակեց Ջուլյարի երաժշտական դպրոցի սկսոր, երեվանի կոնսերվատորիայի հետ «ստեղծագործական կադրերի վերաբերյալ դասընթացը կենսածրջու Մաֆոնիի «Գոյնը եւ ժամանակը»: Ինչպես Մաֆոնիի անցյալ սարվա երեանյան հեղինակային համերգին, այժմ էլ նրա ստեղծագործությունը կատարեց Հայաստանի օտերայի եւ հեռուստատեսության կամերային երգչախումբը Տիգրան Հեֆեյանի ղեկավարությամբ: Նրբորեն արտափոխելով երաժշտական նրբերանգներն ու գունեղանգները, երգչախմբի արտաստեղծությունը, որը ճատրոնիայում վերջերս սեղի ունեցած կամերային երգչախմբերի մրցություն նշանակվել էր Ռուկյա մրցանակով:

Ամերիկյան երաժշտության համերգը, ինչպես նաեւ հունիսին դրան նախորդած ֆրանսիական երաժշտության համերգը մեծ հետաքրքրություն առաջացրին: Հայաստանում ամերիկյան դեպոտանություն, Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի եւ այլ երկրների ներկայացուցիչները հանդիպեցին կատարողական մակարդակից: Հանրադեմական մշակույթի նախարարության հոգածությունը եւ Հայ Առաքելական Եկեղեցու (Գուգարաց թեմին կից «Գուգար» ինքնուրույն եւ մշակութային գաղթունի հիմնադրամի) հովանավորությամբ կայացած համերգի հաջողությունը վստահությամբ է ներկայումս սկսված գործի արտակարգության հանդեպ:

ՍՎԵՏԼԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Երեւանի կոնսերվատորիայի
դրոմբոսի դասընթացայար

Դուլարի կուրսը հասել է ռեկորդային մակարդակի

Երեկ Մոսկվայի միջբանկային վալյուսային բորսայի սակարկության ժամանակ դուլարի կուրսը իստել է ռեկորդային մակարդակի՝ 241 ռուբլի 1 դուլարի դիմաց: Միաժամանակ զբանցվել է վաճառքի աննախադեմ ծավալ՝ 68,8 միլիոն դուլար: Սեպտեմբերի 17-ին սեղի ունեցած սակարկության ժամանակ դուլարի կուրսը կազմում էր 205,5 ռուբլի 1 դուլարի դիմաց: Վաճառվել էր 49,66 միլիոն դուլար: Բորսայի վալյուսային շուկայի բաժնի վարիչ Ա. Մամոնտովը կարծիք հայտնեց, թե դուլարի թանկացման վրա ազդել է ուժանյութերի գների աճը:

Մոլդովան եւ Գազաուզիան մոտ են փոխգիշուրմային սարքերակին

Մոլդովայի ղեկավարությանը մոտ աղբյուրներից «ԻՖ»-ին հայտնի դարձավ, որ Քիսնեում փակ դռների հետեւում սեղի են ունենում խորհրդակցություններ Մոլդովայի եւ Գազաուզիայի միջեւ: Արդեն «սկզբունքներն որոշվել է փոխգիշուրմային մակարդակը»: Խոսքը Մոլդովայի հարավում ինքնակառավարվող գազաուզյան սարածի ստեղծման մասին է, որի կարգավիճակը Մոլդովան դառնալուց կճանաչի, եթե գազաուզական կողմը հանի Մոլդովայի ֆեդերատիվ կառուցվածքի եւ Գազաուզիայի Դանադեմոկրատիկ ճանաչման հարցը:

Ուլան-Ուլեթում աճել է սիֆիլիսով հիվանդների թիվը

Բուրյաթիայի առողջապահության նախարարության սվայմերով, աճել է սիֆիլիսով հիվանդների թիվը Ուլան-Ուլեթում: Այս տարի գրանցվել է այդ վնասակար հիվանդության 33 դեմոլ անցյալ տարվա 11-ի փոխարեն: Բուժախնամողներն ակտիվ միջոցառումներ են ձեռնարկում հիվանդներին բացահայտելու համար: Տեղի են ունենում ուլանիակ անհեթեթ դեմոլեր: Այսպես, Ուլան-Ուլեթի մեյեկոնոլոգիական ցրանում հնարամիտ բժիշկներից հաջողվել է անցկացնել 100 տղամարդու բժշկական հետազոտում, որոնց ժամուցագրերով հրավիրել էին զինվորապահության:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Շախմատի ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնություն

Չեմպիոնները երկուսն են

Ավարտվեց Շախմատի ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնությունը: Եզրափակիչ տուրում երկու առաջատարները՝ Արսաբեկ Մինասյանը ու Անուս Անասյանը, հաղթելով համադասախանաբար է. Մնացականյանին ու Ա. Համբարձումյանին, 10 հնարավորից վասակեցին 8,5-ական միավոր եւ ըստ առաջնության կանոնադրության երկուսն էլ հռչակվեցին Հայաստանի Հանրապետության չեմպիոններ:

Ընդ որում, գրոսմայստեր Մինասյանը միակն էր, որ ոչ մի դարձություն չկրեց առաջնությունում, իսկ միջազգային վարդես Անասյանը զիջեց միայն Մինասյանին: Երկու չեմպիոններն արժանացան 8000-ական ռուբլի դրամական դարգելի:

Միանգամայն օրինալի է, որ հենց մեր երկու օլիմպիականները դարձան չեմպիոններ: Հաճելիորեն ուրախացրեց մինչեւ 18 տարեկան Շախմատի միջազգային ախարի փոխչեմպիոն Հովհաննես Դանիելյանը, որը եզրափակիչ տուրում սկզբունքներին ֆաջածանոթ ստեղծեց իր ղեկավարությանը:

Առաջնության ամփոփիչ աղյուսակը

Խ	Յ	Ո	Պ	Ա
1-2. Ա. Մինասյան	10	7	3	0 8,5
1-2. Ա. Անասյան	10	8	1	1 8,5
3. Դանիելյան	10	6	1	3 6,5
4. Ն. Բալանթարյան	10	3	6	1 6
5. Ս. Նալբանդյան	10	4	2	4 5
6. Ա. Եղիազարյան	10	4	2	4 5
7. Ս. Խաչիյան	10	4	2	4 5
8. Ա. Դանիելյան	10	2	4	4 5
9. Ե. Մնացականյան	10	2	3	5 3,5
10. Ա. Բալայան	10	1	1	8 1,5
11. Ա. Սամբուլյան	10	0	3	8 1,5

Ֆիչերի նոր հիշարժան դարձիւմ

Շախմատասերներին ֆաջածանոթ է Որոբերտ Ֆիչերի «Իմ 60 հիշարժան դարձիւմներ» գիրքը (ի դեմ, այն լույս է տեսել նաեւ հայերեն): Եթե ամերիկացի գրոսմայստերը իր ախարսության նոր հրատարակություն դաստասի, այնտեղ, անկասկած, սեղ կզգնի նաեւ Ման Սեֆանոյում խաղացված վերջին 11-րդ դարձիւմը: Ավելին, այն կարող էր հավակնել գեղեցկության մրցանակի, եթե այդդպիսի սահմանված լիներ Ֆիչեր-Մոլայանի մրցախաղում: Սովորաբար դարձիւմի սեփսուսում

Ֆիչեր-Մոլայանի
11-րդ դարձիւմ
Միջկլիական դասախաղություն

1. e4 c5 2. ճ3 ձո6 3. փb5 զ6 4. փ:c6 ձո5 0-0 փg7 6. ճe1 e5 7. b4 ձո8 8. a3 c5 9. ab ձո10 10. d4 ed 11. փb2 ձո12 12. ձ:d4 ձո7 13. ձd2 փb7 14. ձc4 ձո6

15. ձ15 փ:b2 16. ձc:d6+ Սf8 17. ձ:h6 18. ձd7 ձ:d1 19. ճa:d1 Սe7 20. ձ:h8 21. ձ:h5+ ձf1 22. e4+ փe5 23. 14 ճc8 24. 1e ճc2 25. e6 փc6 26. ճc1 ճc1 27. ճc1 Սd6 28. ճd1+ Սe5 29. e7 a5 30. ճc1 փd7 31. ճc5+ Սd4 32. ճa5 b3 33. ճa7 փe8 34. ճb7 Սc3 35. Ս12 b2 36. Սe3 փf7 37. g4 Սc2 38. Սd4 b1 39. ճb1 Սb1 40. Սc5 Սc2 41. Սd6, սետերը հանձնվեցին:

Ֆուտբոլի ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնություն

Տրամադրված առանձնացվում է խաղի անճնատարվորից դառն: Անճն ընթերցողների ուսաղորդությունը հրավիրել են 15-րդ ֆալյում Ֆիչերի անտոյանի ու նրազեղ գոհարություն վրա: Բայց եթե չլինե՞ր «Ազգ»-ը Շախմատային դարձիւմների վերածելու վնանը, կարելի էր սեղադրել անվանը 4 տրամազիւր ամերիկացու 7-րդ, 10-րդ, 21-րդ, 25-րդ ֆալյերից առաջ, որոնք բոլորն էլ Շախմատային նշագրության կանոններով արժանի են բացականյական նշաններին:

Սի խոսով, սա Շախմատային արվեստի մի փոքրիկ գլուխգործոց է, որը կարող է իսկական գեղագիտական հանույթ դասճանել իննակուրց խաղի սիրահարներին:

«Շիրակ»-ը հաղթեց «Արարատին» 1-12-րդ տեղեր 5-րդ տուր

«Նաիրի» - «Վան» - 2:6, «Շիրակ» - «Արարատ» - 1:0, «Չվարթնոց» - ՉՍԸՄ 2:3, «Բանանց» - «Կանազ» - 5:0, ՉՍՍՖՍՍՍ - «Կոստայ» - 2:2

Առաջնության աղյուսակը սեպտեմբերի 24-ի դրությամբ

Խ	Յ	Ո	Պ	Ա
1. ՉՍԸՄ	15	11	3	1 39-18 25
2. Շիրակ	15	11	2	2 36-9 24
3. Բանանց	15	11	2	2 42-17 24
4. Վան	15	9	1	5 32-24 19
5. Արարատ	14	8	3	3 36-14 19
6. Կոստայ	15	5	3	7 17-27 13
7. Սյունիք	14	4	3	7 25-30 11
8. ՉՄԻ ՖԻՏԷ	15	3	4	8 19-27 10
9. Չվարթնոց	15	3	4	8 25-40 10
10. Կիլիկիա	13	3	2	8 20-35 8
11. Նաիրի	15	2	4	9 10-36 8
12. Կանազ	15	1	3	11 17-41 5

